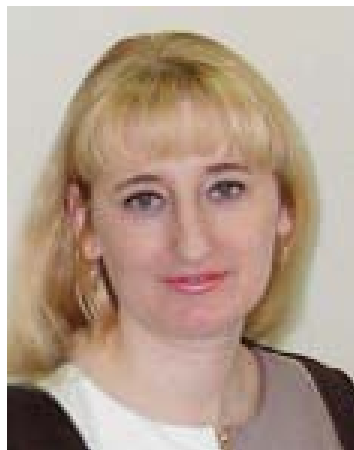

Repozitoriile instituționale – componentă esențială în sistemul de comunicare științifică

Mihaela STAVER,
Biblioteca Științifică a
Universității de Stat
„Alecă Russo”, Bălți

Abstract: *Articolul este consacrat studiului privind istoria, originea, structura și tipurile de Repoziții. Sunt relatate diverse definiții ale termenului de „Repozițiu Instituțional” (IR). Prin oportunitățile oferite de Web aceste RI devin tot mai importante pentru cercetător, Universitate, Biblioteca universitară. În lucrare sunt nominalizate etapele de constituire și dezvoltare a RI ORA USARB. Repozițiile instituționale devin o necesitate pentru lumea academică prin creșterea impactului cercetărilor, schimb de cunoștințe și creșterea productivității. Prin oportunitățile oferite de Web aceste arhive digitale devin tot mai importante, pentru cercetători.*

Cuvinte cheie: *repoziții, arhive electronice, informație, Acces Deschis, ORA USARB*

Abstract: *The article is dedicated to the study of history, origin, structure, and types of Repositories. Various definitions of the term "Institutional Repository" (IR) are described. Through the opportunities offered by the Web, these Institutional Repositories are more important to the researcher, University, University Library. In this paper are described the stages of creation and development of IR ORA (USARB). Institutional Repositories become a necessity for the academic world by increasing the impact of researchers, knowledge sharing and efficiency of intellectual work. With the opportunities offered by the Web, these digital archives become increasingly important for researchers.*

Keywords: *repositories, electronics archives, information, Open Acces, ORA USARB*

Societatea informațională actuală este Suna din cele mai provocatoare societăți din cursul istoriei civilizației. Explozia informațională a schimbat total modul clasic de publicare, acces, diseminare și folosire a informației științifice. Societatea informațională este caracterizată prin sporirea rolului informației și cunoașterii, crearea unui spațiu informațional global capabil să asigure comunicarea informațională eficientă dintre membrii societății, accesul lor

la resursele informaționale mondiale. Practic, astăzi, fără informație nu se mai poate face nimic. Ea este aceea care a revoluționat modul de gândire, a adus modificări majore în însăși esența și existența societății, a modificat și structurat toate legăturile în societate și în timp. Dar, pentru a salva, a prezerva și a disemina informația ea trebuie stocată și conservată.

Menirea universităților este de a crea condiții și a oferi cunoaștere, precum și de

a genera cunoștințe noi prin cercetarea științifică. Nu numai resursele tipărite dar și cele digitale trebuie să fie păstrate și oferite pentru acces. Cercetătorii sau simplii utilizatori, în zilele de azi, doresc să aibă acces la informație cât mai rapid și ușor, să aibă la îndemână oferte cât mai variate și posibilități multiple de a regăsi și accesa informația.

Era informației a schimbat conceptul tradițional de bibliotecă. În prezent sunt populare conceptele de biblioteci digitale, bibliotecă electronică. Aplicarea și dezvoltarea Tehnologiilor Informaționale și Comunicaționale (TIC) a adus o revoluție în serviciile oferite de biblioteci. Informațiile păstrate în mod tradițional în cărți, reviste, ziare, rapoarte de cercetare, teze sau disertații, au acum posibilitatea de a sparge barierele și de a ajunge imediat la utilizatori. Accesul deschis a accelerat procesul de diseminare a informațiilor către oricine, oricând și oriunde.

Scopul general al Accesului Deschis este de a beneficia de conținutul informațional internațional și de a asigura crearea și distribuirea conținutului local. Conform lui M. Laakso, dezvoltarea mișcărilor de acces deschis poate fi împărțită în trei faze. Prima care a durat din 1993-1999, s-a numit faza de pionierat. În această perioadă au fost inițiate de către un grup de cercetători voluntari, o mare cantitate de platforme de acces deschis. Autorii declară că în această perioadă arhivele instituționale au început să se dezvolte și perioada dată este caracterizată ca o perioadă de mari speranțe în dezvoltarea accesului deschis. A doua fază, faza de inovare a avut loc în anii 2000-2004 și este, de asemenea, caracterizată de o creștere puternică a publicațiilor cu acces liber. Au fost dezvoltate modele care să conducă accesul deschis pe o scară mai largă. Ultima fază, faza de consolidare, 2005-2009, a înregistrat un declin, dar și o nouă schimbare, creșterea revistelor cu acces liber.

Mișcarea privind accesul deschis a condus la dezvoltarea de Repozitorii Instituționale, apărută ca o nouă strategie în 2002, iar conducerea Institutului Massachusetts <http://www.dspace.org/>, a creat în colaborare cu Hewlett Packard Corporati-

on, un model pentru multe alte universități. Explozia de informații, lipsa bugetului de bibliotecă, problemele de spațiu, au impus bibliotecile să creeze arhive științifice. Pentru a rezolva astfel de probleme, conceptul de RI (Repozitoriu Instituțional) este dezvoltat în instituțiile academice din întreaga lume. RI oferă posibilitatea bibliotecilor academice să colecteze, să păstreze și să disemineze cercetările științifice. RI fac posibilă colectarea de conținut într-o singură locație, oferă acces liber la cercetările științifice a unei universități, precum și păstrează conținutul indexat. RI oferă acces la diverse documente instituționale prin acces deschis. Tipul conținutului variază de la cărți, reviste, conferință, teze, disertații, articole din ziare, manuscrise, software, prelegeri, hărți, pre-prints, post-printuri, rapoarte de cercetare, materiale audio-vizuale etc. (1, 7, 10, 11).

Originile RI datează de la începutul anilor 1990, când noul mediu academic în rețea a permis cercetătorilor să comunice mai rapid folosind noile canale de comunicare digitale. În anumite domenii, cum ar fi fizica și matematica, oamenii de știință au fost obișnuiți să distribuie preprinturi - versiuni de articole care au fost prezentate în reviste, dar care încă nu au fost publicate. Inițial cunoscut ca arhivă preprintă LANL (Los Alamos National) și ulterior redenumit arXiv, aceasta a fost prima arhivă online pentru pretipăririle din fizică și mai târziu s-a extins la alte domenii (astronomie, matematică, informatică, științe neliniare, biologie cantitativă și Statistici). Creat de *Paul Ginsparg* în 1991, arhiva a folosit inițial emailuri pentru a anunța abonații despre noi indexări, care apoi puteau accesa textul la cerere folosind tehnologia serverului FTP (McKiernan 2000; Ginsparg 1996). A fost și continuă să fie folosit ca un exemplu de arhivă care conține în prezent peste o jumătate de milion de articole și este foarte accesată <http://xxx.lanl.gov/>.

Ceea ce rămâne deosebit de important este că aceste arhive on-line au fost o modalitate pentru oamenii de știință de a comunica și de a-și împărtăși articolele în versiunea lor pretipărită. Serverul preprint arXiv a devenit un exemplu cheie al posibilităților

de difuzare a materialelor științifice.

În 2003, noțiunea de depozit instituțional a fost creată de *Clifford Lynch* în relație cu universitățile. El a susținut că: «... un depozit instituțional bazat pe universități este un set de servicii pe care o universitate le oferă membrilor comunității pentru gestionarea și difuzarea materialelor digitale create de instituție și de membrii comunității sale. Gestionarea acestor materiale digitale, inclusiv conservarea pe termen lung, după caz, precum și organizarea și accesul sau distribuția».

Pe lângă arhivarea rezultatelor cercetării, RI pot îndeplini funcții precum managementul cunoașterii, evaluarea cercetării și prezentarea rezultatelor cercetării unei instituții. Menirea universităților este de a crea condiții și a oferi cunoaștere, precum și de a genera cunoștințe noi prin cercetarea științifică. Nu numai resursele tipărite dar și cele digitale trebuie să fie păstrate și oferite pentru acces.

Există mai multe definiții ale termenului „Repozitoriu Instituțional”. Iată definițiile cheie:

- Conceptul de repozitoriu / arhivă electronică a fost definit de **Lynch Clifford** astfel: „Un RI al unei Universități este un set de servicii pe care Universitatea le oferă membrilor comunității, pentru managementul și diseminarea materialelor digitale create de instituție sau de membrii respectivei comunități.” [1, p. 1-7]

- **Stevan Harnad**, în special, insistă că autoarhivarea furnizează o soluție optimă și inevitabilă pentru soluționarea problemelor comunicării științifice [2, p. 40]

- **Ware Mark** adaugă participarea OAI (Open Archives Initiative - Inițiativa Arhivelor Deschise) în definirea depozitului instituțional: „Un RI constituie o bază de date bazată pe web (depozit) de materiale științifice, care este definită instituțional (opus termenului de depozit bazat pe un subiect); cumulativ și perpetuu (o colecție de înregistrări); deschisă și interoperabilă (folosind software-ul OAI); astfel colectând, diseminând și stocând (parte a procesului de comunicare educațională). În plus, majoritatea includ conservarea pe termen lung a materialelor digitale, ca o func-

ție cheie a depozitului instituțional”. [3, p. 5-6]

- Definiția lui **Crow Raym** se referă la potențialul RI de a schimba sistemul de comunicare academică. Astfel de depozite: „Oferă o componentă esențială în reformarea sistemului de comunicare științifică – o componentă ce extinde accesul la cercetare, reafirmă controlul academiei asupra științei, sporește competitivitatea și reduce monopolul revistelor, aducând importanță economică și prestigiu instituțiilor și bibliotecilor care le sprijină. Au potențialul de a servi ca indicatori tangibili ai calității universității și de a demonstra relevanța științifică, socială și economică a activităților de cercetare, astfel sporind gradul de adresabilitate, statutul și valoarea publică a instituției” [4, p. 2]

Necesitatea Repozițiilor Instituționale este esențială pentru orice organizație din următoarele considerente:

- Modificări tehnologice;
- Creșterea globală a volumului cercetărilor;
- Creșterea nevoii de arhivare și de acces la informațiile nepublicate;
- Creșterea cererii de a avea acces la obiecte de cunoaștere de oriunde și în orice moment.

Dacă abordăm RI din perspectiva universităților trebuie menționate mai multe avantaje: acumularea, depozitarea, distribuția și asigurarea unui acces durabil, permanent și de încredere la cercetările oamenilor de știință, cadrelor didactice și ale studenților universității; existența softurilor care permit a posta ușor rezultatele cercetărilor în cadrul arhivelor electronice bine organizate și de încredere, asigurarea accesului deschis la materialele de cercetare, arhivarea acestora și păstrarea lor (atât conservarea materială a e-publicației, cât și stabilitatea în e-identificare), precum și garantarea ireversibilității e-publicației (1, 2, 3). Pentru a găsi RI existente putem folosi aceste adrese:

- **OpenDOAR**: Directory of Open Access Repositories, <http://www.opendoar.org/>

- **Registry of Open Access Repositories (ROAR)**, <http://archives.eprints.org>

Pentru promovarea RI pe plan mondial și creșterea vizibilității, acesta va fi înregis-

trat în cât mai multe liste de depozite și servicii existente:

- Repertoriul de Depozite Open Access (Directory of Open Access Repositories - DOAR); <http://www.opendoar.org/>
- Registrul Depozitelor Open Access (Registry of Open Access Repositories - ROAR);
 - <http://roar.eprints.org/>
 - OAIster; <http://www.oclc.org/en/oaister.html>

Există diverse beneficii ale RI, acestea ajută la creșterea numărului de citări ale autorului și prestigiul instituției, timpul minim necesar pentru difuzarea de informații științifice, diverse fișiere și formate având posibilitatea de a fi indexate online, ceea ce oferă o soluție excelentă de conservare a documentelor pe termen lung. În pofida tuturor beneficiilor RI, unii autori ezită să depună rezultatul cercetărilor sale în format electronic din teama de a nu a fi plagiat, din frica furtului intelectual. Chiar mai devreme decât alte sectoare ale societății, știința a fost confruntată cu internetul ca un nou mediu de comunicare. Există multe beneficii pentru instituțiile care folosesc un sistem de arhivare deschis. Un avantaj proeminent este că RI permit depozitarea și recuperarea ușoară a mai multor tipuri de informații instituționale. RI oferă oportunitatea de a organiza și a întreține toate documentele instituției într-o singură locație. În plus față de beneficiile practice, arhivele digitale oferă posibilitatea de a aduce vizibilitate Universității și cadrelor didactice, cercetătorilor facultăților. Neil Godfrey de la Universitatea Cranfield, Marea Britanie scrie: „Scopul colecțiilor din repozitorii este de a prezenta întregii lumi producția intelectuală a instituției” (2007).

Cu un depozit digital, utilizatorului i se deschide calea spre cele mai relevante cercetări științifice. Alternativ, utilizatorul poate căuta un subiect în cadrul unui furnizor de servicii de depozite: cum ar fi OpenDOAR (<http://www.opendoar.org/index.html>). OpenDOAR și alți furnizori de servicii oferă un director de arhive academice și, astfel, permite utilizatorului posibilitatea de a căuta prin conținutul unui număr mai mare de arhive concomitent aceiași

informație. Să nu mai vorbim de faptul că aceste informații sunt disponibile liber și deschis. RI reflectă procesul de cercetare al universităților, poziționându-le nu numai ca instituții educaționale, dar și ca importante centre științifice. Astfel, cert este că RI este o parte inerentă a unei universități moderne care îmbină armonios în activitatea sa producerea cunoștințelor noi și aplicarea lor în procesul de instruire.

Obiectivul principal al Repozitoriilor este creșterea impactului cercetării științifice universitare prin promovarea producției științifice, prin depozitul digital instituțional și, în acest mod, vizibilitatea ei pe plan mondial și european, valorificarea pentru creșterea aportului la dezvoltarea științifică și tehnologică.

Link-uri către câteva RI internaționale:

- Boston College: <http://escholarship.bc.edu/>;
- Caltech Collection of Open Digital Archives (CODA): <http://library.caltech.edu/digital/>;

Link-uri către câteva RI din Republica Moldova:

- Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie “Nicolae Testemițanu” [IRMS – Nicolae Testemitanu SUMPh \(Institutional Repository in Medical Sciences\)](#);
- Universitatea de Stat „Alec Russo” din Balți [ORA USARB \(Open Research Archive Balti „Alec Russo” State University\)](#) etc.

RI asigură o componentă esențială în sistemul de comunicare științifică, deschid accesul la cercetări; confirmă controlul comunității științifice asupra cercetărilor; sporesc concurența și diminuează monopolul revistelor; sporesc importanța instituțiilor și bibliotecilor care dețin RI; servesc drept indicatori ai calității activității de cercetare în universitate și confirmă importanța științifică, socială și economică a cercetărilor științifice și, astfel, statutul și importanța publică a universității.

Avantajele publicării într-o arhivă deschisă pentru cercetători sunt:

- accesul la un mijloc de comunicare științifică direct și rapid;
- sporirea vizibilității, accesul la rezultate și eficiența activității de cercetare;

- Creșterea impactului și citării cercetărilor;
- Conservarea pe termen lung a fișierelor inițiale (fără a avea responsabilitatea acestei administrări);
- Păstrarea dreptului de autor;
- Acumularea și valorificarea cunoștințelor la nivel de instituție;
- Facilitarea schimburilor cu partenerii.

Ratingurile internaționale și naționale sunt acele instrumente care determină nivelul de calitate al serviciilor educaționale și eficiența activităților științifice ale universităților, asigurând transparența sistemului de învățământ în ansamblu. Pentru a-și asigura un loc cu o mai mare vizibilitate în clasamentele internaționale și naționale, universitățile trebuie să facă publice rezultatele cercetărilor științifice și a resurselor educaționale în arhive cu acces deschis sau repoziitorii.

Directorul OpenDOAR (3 024 arhive digitale) și Registrul ROAR (4 654 arhive digitale) conțin RI realizate în toată lumea.

Ponderea depozitelor pe țări - depozite instituționale la nivel mondial

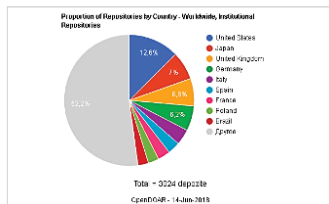

Figura nr. 1: Ponderea depozitelor electronice pe țări (iunie 2018)

Bibliotecile înregistrează într-un registru internațional ROARMAP politicile instituționale privind Accesul Deschis. În conformitate cu normele elaborate de către universități, este asigurată integritatea și identitatea textului autorului din versiunea tipărită, atunci când materialul intră într-o arhivă electronică. În afară de politică, se elaborează regulamentul arhivei instituționale deschise și prin ordinul rectorului personalul de cercetare trebuie să depoziteze în această arhivă versiunile electronice ale tuturor cercetărilor finalizate, inclusiv teze de doctorat, precum și lucrările publicate sau în curs de pregătire pentru publicare. Numărul de politici de acces deschis dis-

ponibile în întreaga lume este în continuă creștere. ROARMAP oferă opțiuni pentru căutarea politicilor după țară, continent și regiunea continentală.

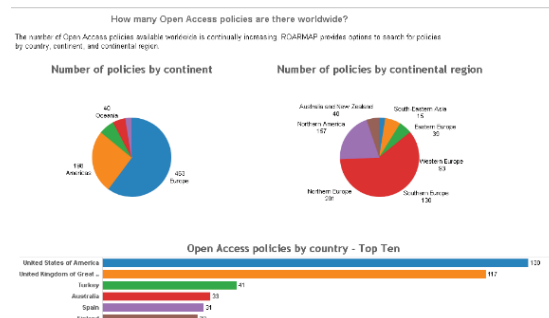

Figura nr. 2: Numărul de politici în lume

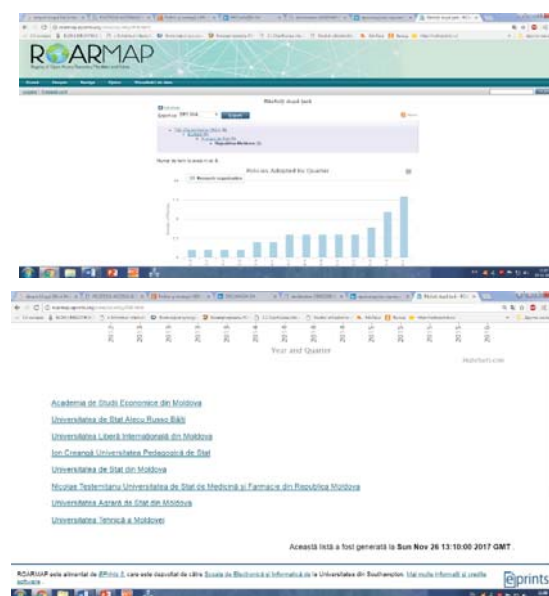

Figura nr. 3: Numărul de politici din R. Moldova
Sursa: ROARMAP [<http://roarmap.eprints.org/view/country/498.html>]

Vizibilitatea cercetărilor pot fi realizate cu crearea depozitului digital. Topul arhivelor instituționale în lume poate fi analizat pe site-ul *The Ranking Web of World repositories*. Implicarea bibliotecilor în promovarea repoziitoriilor și asistența cercetătorilor pentru autoarhivare sporește procesul de creare a depozitelor digitale instituționale, dar este insuficient fără sprijinul administrației instituțiilor.

RI cu Acces Deschis la publicații reprezintă o nouă direcție de cercetare pentru biblioteci, instituții și universități. Ca orice inovație, aceasta include posibilități neexplorate, decizii neașteptate, probleme și perspective.

Proporția depozitelor de pe continent - depozite instituționale la nivel mondial

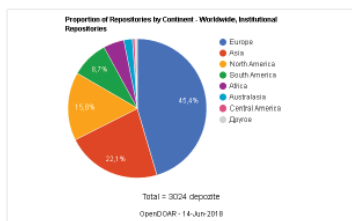

Figura nr. 4: Ponderea depozitelor pe țări

În contextul mișcării globale Acces Deschis la informație, în anul 2013, Biblioteca a inițiat *Proiectul Repozitoriului instituțional*, care a avut drept scop promovarea imaginii și vizibilității produsului științific al cercetătorilor USARB prin expunerea lucrărilor în Acces Deschis. A fost elaborat conceptul, etapele de implementare, pregătirea pachetului de documente normative privind publicarea autorilor în acces deschis (5, 6).

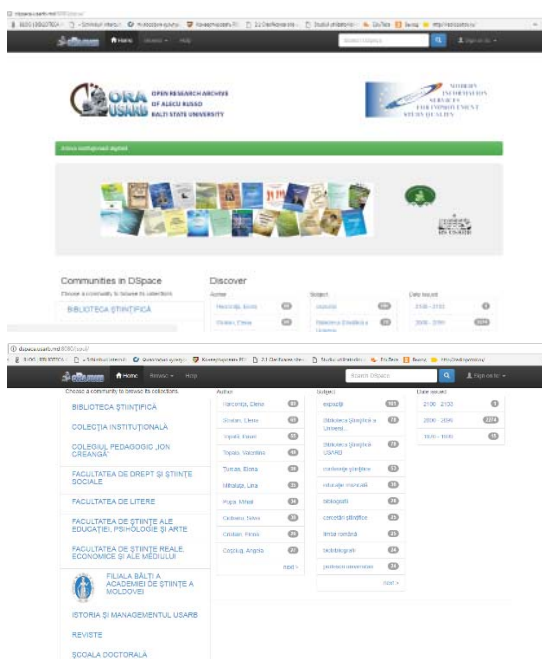

Figura nr. 5: Repozitoriul Instituțional ORA USARB

Eliminarea barierelor de acces la publicațiile științifice realizate în cadrul USARB pune fundamentele pentru o comunicare științifică eficientă, îmbogățește educația și oferă o vizibilitate mai mare și măsurabilă a activității de cercetare.

Repozitoriul OPEN RESEARCH ARCHIVE (ORA) USARB (<http://dspace.usarb.md:8080/jspui/>) este o arhivă electronică instituțională cu acces deschis, cu depozitare de lungă durată, fiind gestionat de

Biblioteca Științifică USARB, având drept scop crearea și gestionarea unui sistem sigur de arhivare (depozitare) centralizată a rezultatelor științifico-didactice ale Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți în vederea acumulării, stocării, conservării și diseminării acestor rezultate, accesibil pentru oricine, oricând și oriunde.

Obiectivele RI:

- Să asigure o modalitate și un loc pentru depozitarea centralizată pe termen lung a lucrărilor cu text integral în format electronic;

- Să contribuie la promovarea imaginii USARB și la creșterea vizibilității USARB pe Internet prin prezentarea producției științifice proprii în rețeaua globală;

- Să sporească numărul de citări a publicațiilor cercetărilor din cadrul USARB prin asigurarea accesului liber la ele pe Internet;

- Să creeze un sistem viabil și accesibil de evidență și de control al numărului de publicații pe Facultăți, catedre și a angajaților în parte;

- Creșterea prestigiului publicațiilor USARB – revistele *Artă și Educație artistică*, *Fizică și tehnică*, *Revista Tehnocopia*, *Limbaj și context*, *Glottodidactica*, *NRF*, *Semn*, *Confluente bibliologice*.

Repozitoriul este creat în baza software-ului DSpace, dezvoltat de Universitatea Southampton, utilizând protocolul OAI-PMH (Open Initiative Protocol for Metadata Harvesting).

Dreptul exclusiv al autorului la publicație în ORA USARB se realizează prin luarea în mod voluntar a deciziei privind prezentarea publicației sale pe Internet. Accesul persoanelor terțe la informația bibliografică și rezumatele publicațiilor din Repozitoriu este liber. Accesul la textul integral poate fi: deschis, cu posibilitatea de a copia și de a citi materialele publicate în Repozitoriu cu condiția respectării drepturilor morale ale autorului; închis, cu posibilitatea terților de a solicita de la autor o copie a textului integral al publicației, cu indicarea scopului utilizării publicației. Relațiile cu autorii lucrărilor din culegerile plasate în Repozitoriu, sunt reglementate prin plasarea în fiecare ediție a culegerii sau a revistei a unui anunț despre publicarea ulterioară a

acesteia pe Internet, ceea ce este echivalent cu contractul de aderare.

În urma mai multor dezbateri s-a decis ca arhiva să fie structurată în următoarele comunități: Biblioteca Științifică, Colecția instituțională, Facultatea de Drept și Științe Sociale, Facultatea de Litere, Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Arte, Facultatea de Științe Reale, Economice și ale Mediului, Filiala Bălți a Academiei de Științe a Moldovei, Istoria și Managementul USARB, Reviste, Școala Doctorală. În interiorul comunității, materialele sunt clasate în subcolecții conform tipului documentului: articole din revistele editate de universitarii bălțeni; culegeri tematice, bibliografii, bio-bibliografii, monografii, materiale ale conferințelor, dicționare, resurse electronice/multimedia, publicații periodice.

Publicațiile transmise pentru publicare în Repozitoriu trebuie să conțină titlu, numele autorilor, anul de publicare / apariție, paginația, adnotare și cuvinte-cheie în limba română și engleză. Plasarea documentelor în Repozitoriu este condiționată de Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea RI ORA – USARB.

Personalul bibliotecii arhivează publicațiile recepționate de la autori, de la Centrul editorial al universității, precum și publicațiile editate de bibliotecari ori cele digitizate din colecția bibliotecii

Pentru a arhiva documentele în repozitoriu a fost creat un grup de lucru constituit din bibliotecari din diferite subdiviziuni ale Bibliotecii. Arhivarea propriu-zisă se efectuează prin mai multe etape: pregătirea documentelor – documentele ce urmează să fie arhivate se prelucrează din punct de vedere tehnic (salvare PDF, tehnoredactare); descrierea bibliografică a documentelor în conformitate cu standardele în vigoare, atribuirea CZU, alcătuirea abstractelor și cuvintelor-cheie; arhivarea propriu-zisă, care și ea trece prin câteva etape.

Căutările în Arhiva Electronică Instituțională ORA USARB se fac după:

- Autor
- Titlu
- Anul de publicare
- Subiect (cuvinte cheie)

A fost elaborat conceptul, etapele de im-

plementare, pregătirea pachetului de documente normative privind publicarea autorilor în acces deschis: *Politica instituțională a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți privind Accesul Deschis* (<http://libruniv.usarb.md/profesional/politici.html>), înregistrată în registrul internațional ROARMAP (Registry of Open Access Repository Mandates and Policies); *Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea Repozitoriului Instituțional ORA USARB*, aprobate la ședința Senatului USARB, proces-verbal nr. 2 din 16 septembrie 2015.

Din echipa de dezvoltare a repozitoriului fac parte : Departamentul de Știință și Relații internaționale a USARB, care coordonează și monitorizează procesul de creare și dezvoltare a Repozitoriului, analizează și soluționează diverse probleme și situații privind depozitarea publicațiilor; Biblioteca Științifică USARB care asigură procesul de creare și dezvoltare a RI în calitate de executant principal (administrator); asigură dezvoltarea repozitoriului sub aspect tehnologic și de conținut; recepționează documente / informații de la autori în scopul plasării acestora în Repozitoriu; examinează legalitatea distribuirii documentelor cu acces deschis; realizează nemijlocit procesul de arhivare a documentelor; oferă consultații autorilor privind autoarhivarea publicațiilor; asigură funcționarea softwarului, suportul tehnic și conservarea publicațiilor electronice; Centrul editorial USARB care prezintă Bibliotecii formatul electronic al documentelor editate.

RI ORA USARB înglobează la moment 2 923 titluri ale 1049 autori – cadre didactice și bibliotecari USARB. În total, RI a fost accesat de 166 590 ori și s-au efectuat 188 960 de căutări. Cea mai veche lucrare arhivată în repozitoriu este din anul 1970, cea mai nouă – din 2018.

Prin serviciile sale Biblioteca contribuie la buna funcționare a societății. Ea asigură accesul la informații, libertatea intelectuală, promovează diversitatea culturală, răspunde la cerințele și necesitățile individuale ale utilizatorilor, constituie un mediu de comunicare și învățare permanentă.

Valorificarea producției științifice din RI ORA USARB are loc în ședințele Senatului,

site-ul Bibliotecii, blog, prezentări la Conferințe naționale și internaționale, articole, diverse activități promovate în cadrul Bibliotecii Științifice USARB: *Lunarul Studenților de la ciclul I de instruire, /masterandului/doctorandului*, activitățile: *Săptămâna Internațională a Accesului Deschis, Maratonul arhivării publicațiilor în repozitoriile instituționale*, bibliotecarii universitari bălțeni, integrați deplin în demersul de învățare și cercetare, conectează comunitatea academică la informații și cunoștințe noi, resurse educaționale deschise, sporind nivelul de cultură a informației studenților și cercetătorilor, ceea ce le permite cu o mai mare eficiență să utilizeze documentele tipărite și în format electronic, inclusiv la distanță, îmbunătățind comunicarea științifico-didactică la nivel internațional. Scopul Maratonului este de a arhiva în această zi în repozitoriile instituțiilor din cadrul Proiectului cât mai multe publicații.

Astfel, Universitatea de Stat „Alecă Russo” din Bălți din octombrie 2015 se angajează să disemineze rezultatele cercetărilor din proiecte în baza principiilor Accesului Deschis, să-și manifeste sprijinul pentru Accesul Deschis, publicând articole științifice în reviste cu Acces Deschis și în Repozitoriul Instituțional ORA USARB. Bibliotecarii relatează studenților, cadrelor didactice despre istoria, beneficiile repozitoriului ORA USARB pentru știința bălțeană, noile paradigme, importanța și căile de Acces Deschis la informație.

La orele de Cultură a Informației, promovate în spațiile Bibliotecii de către bibliotecari, studenții află despre importanța OA în formarea lor profesională și cercetarea științifică și RI ORA USARB.

Repozitoriul Instituțional asigură o componentă esențială în sistemul de comunicare științifico-didactică, sporește vizibilitatea, accesul la rezultatele științifice și eficiența activității de cercetare; confirmă importanța științifică, socială și economică a cercetărilor științifice și, astfel, statutul și importanța publică a universității.

Preocupați în mod constant de calitatea și evoluția relației cu utilizatorii care beneficiază de serviciile RI ORA USARB, a fost realizat un sondaj scopul căruia a fost de a

aduna cât mai multe informații care să ne permită o evaluare cât mai obiectivă a gradului de satisfacție a utilizatorilor noștri.

Sondajul a inclus două părți: prima parte cuprinde itemi cu alegeri multiple la care utilizatorii trebuie să selecteze răspunsul care se potrivește opțiunii lor, iar cea de-a doua parte a chestionarului conține întrebări deschise/solicitare de sugestii.

Analiza a fost realizată în urma lansării online a chestionarului în GoogleDRIVE, cât și în format traditional pe un eșantion de 50 de chestionați. Cercetarea s-a desfășurat folosind varianta chestionarului electronic, care a fost plasat pe pagina web a Bibliotecii Științifice USARB, rețele sociale, diseminate prin expedierea linkului prin e-mail membrilor comunității academice. În email s-a indicat link-ul de unde se poate accesa chestionarul. S-au trimis email-uri la 452 membri, 131 cadre didactice, 7 doctoranzi, 53 masteranzi, 8 rectorați, 253 studenți.

Sondajul despre *Eficiența RI ORA USARB* a permis atingerea obiectivului propus și anume de a afla gradul de importanță pe care îl acordă comunitatea universitară bălțeană Repozitoriului Instituțional (RI) ORA USARB, eficiența lui și care sunt cele mai accesate compartimente, repertoriul și conținutul documentelor la care au acces.

Din eșantionul chestionat (50 de respondenți), 58% sunt studenții de la Facultățile Universității USARB, iar 26% profesori, 12% masteranzi, 4% doctoranzi. Dacă repartizăm studenții după facultăți, cei mai activi respondenți sunt de la facultățile : Drept și Științe Sociale și Facultatea de Litere câte 34%.

Cei mai mulți studenți respondenți sunt anul III, 48%, anul IV, 27%. Propunerile și sugestiile referitor la RI ORA USARB sunt diverse, respondenții preferă și sunt de părerea ca ar fi bine ca în arhiva electronică instituțională să fie publicate cât mai multe documente și să fie publicate și articolele scrise de studenți, masteranzi la conferințe.

În ceea ce privește instituirea și menținerea RI ORA USARB marea majoritate 100%, consideră că reprezintă o oportunitate pentru instruire și cercetare științifică.

Au fost expuse opinii pozitive vis a vis de RI ORA USARB, sunt înalt apreciate și valorificate avantajele și beneficiile Repozitoriului Instituțional pentru comunitatea universitară, (schimb de informații, vizibilitatea cercetătorului și instituției), conștientizată importanța și necesitatea plasării publicațiilor în Repozitoriul Instituțional, astfel 48% consideră foarte util RI ORA USARB, 44% util și doar 4% potrivit.

Aceste rezultate ale chestionarului arată o pondere destul de ridicată a preferinței pentru publicarea, consultarea documentelor, menținerea Repozitoriului Instituțional ORA USARB.

Principalul rol al depozitului digital instituțional constă în creșterea accesibilității și a vizibilității producției științifice a instituției, care devine disponibilă pe internet, care conține sub formă arhivată întreaga producție științifică a universității.

Ca o concluzie la opțiunea respondenților privitoare la *eficiența Repozitoriului*

Instituțional se poate afirma că oferirea documentelor științifice pentru a fi indexate în RI vor avea o vizibilitate crescută, un impact și prestigiu mai mare în comunitatea științifică. Accesul Deschis va îmbunătăți diseminarea rezultatelor cercetării realizate în cadrul USARB.

Repozitoriile instituționale sunt considerate miza viitorului pentru mai multe universități, deoarece devin o necesitate pentru lumea academică prin creșterea impactului cercetărilor, schimb de cunoștințe și creșterea productivității. Prin oportunitățile oferite de Web aceste arhive digitale devin tot mai importante, pentru cercetător, Universitate, Biblioteca Universității. Tendința globală de a deschide noi arhive digitale în instituțiile de învățământ superior a crescut pe măsură ce cercetările sunt păstrate și pot contribui, de asemenea, la promovarea și impactul cercetării, demonstrează importanța activității cercetătorului.

Referințe bibliografice:

1. BAILEY, JR. Charles W. Institutional Repositories, Tout de Suite. on-line] [accesat 11.06.2018]. Disponibil: <http://hl-128-171-57-22.library.manoa.hawaii.edu/bitstream/10125/955/1/irtoutsuite.pdf>.
2. CHERADI, Natalia, GUDIMA Ana. EIFL-OA Moldova : Blogul Accesului Deschis în Republica Moldova [on-line] [Accesat 11.05.2018]. Disponibil: <https://eifloamoldova.wordpress.com/despre-noi/>.
3. CHERADI, Natalia. Arhive instituționale (IR): rolul bibliotecilor. Master-Class „Repozitoriul instituțional: conceptualizare, conținut, etape de constituire” [on-line] [Accesat 11.06.2018]. Disponibil: <https://www.slideshare.net/cheradi/arhive-instituionale-ir>.
4. CROW, Raym. The Case for Institutional Repositories: A SPARC Position Paper [on-line] [Accesat 11.06.2018]. Disponibil: http://www.sparc.arl.org/sites/default/files/ir_final_release_102.pdf.
5. HARCONIȚA, Elena. Repozitoriul instituțional Open Research Arhive ORA-USARB conceptualizare și abordare practică [on-line] [Accesat 13.06.2018]. Disponibil: <https://issuu.com/bibliotecastiintificauniversitaraba/docs/repozitoriu-140316045058-phpapp02.p>.
6. HARCONIȚA, Elena. Repozitoriul USARB: conceptualizare și abordare practică [online] [Accesat 13.06.2018]. Disponibil: <http://dspace.usarb.md:8080/jspui/bitstream/123456789/1289/1/163168%20harconi%C5%A3a.PDF>.
7. LYNCH, Clifford A. Institutional repositories: essential infrastructure for scholarship in the digital age. ARL Bimonthly Report 226 (February 2003), 1-7. [Accesat 13.06.2018]. Disponibil: <https://www.cni.org/wp-content/uploads/2003/02/arl-br-226-Lynch-IRs-2003.pdf>
8. OPRESCU, Tatiana-Adriana. Rolul bibliotecarilor în depozitele instituționale. In: Buletinul ABRM. 2011, vol. 13, nr. 1, pp. 21- 26.
9. SPRINDLER Gerald. Rechtliche Rahmenbedingungen von Open Access Publikationen. 2006, p. 226. [on-line] [Accesat 11.05.2018]. Disponibil: <http://booksee.org/book/1092043>.
10. Sustainable Development Goals: The Impact of Access to Information on our Societies e-forum – 7-18 Sept. 2015 [on-line] [Accesat 12.05.2018]. Disponibil: <https://www.ifla.org/node/9705>.
11. Van der GRAAF, Maurits, Van EIJDHOVEN, KWAME. The European repository landscape 2008: inventory of digital repositories for research output. Amsterdam: University Press, 2009. 168 p. [on-line] [Accesat 11.05.2018]. Disponibil: https://books.google.md/books?id=zKZNxHn19YC&pg=PA5&lpg=PA5&dq=Van+der+Graaf,+Maurits;+Van+Eijndhoven,+Kwame.+The+European+repository+landscape+2008:+inventory+of+digital+repositories+for+research+output.&source=bl&ots=1_IJGO LC5Q7&sig=2zEtdNVO6P4I5T0IcSjAEGvxbQ&hl=ro&sa=X&ved=0ahUKEwjEyLPoxdTXAhVJS1AK HUDcAMoQ6AEINjAB#v=onepage&q&f=false.